

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

દેવેન્દ્ર કુમાર સિંહ

વિરુદ્ધ

એડમિનિસ્ટ્રેટર, બિહાર સહકારી માર્કેટિંગ યુનિયન લિમિટેડ અને અન્ય

એપ્રિલ ૨૫, ૨૦૦૬

[ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ. બી. સિંહા અને ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. પી. નૌલેકર]

સેવા કાયદો:

જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમ - કર્મચારીઓને પગાર ચૂકવવાનો ઇનકાર -
ઠેરવવેલ કે: જો રાજ્ય તેની બંધારણીય જવાબદારીઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ

જાય, તો તેણે યોગ્ય પગલાં લેવા જોઈએ જેથી કર્મચારીને પગાર મેળવવાના તેના કાયદેસરના અધિકારોથી વંચિત ન રાખવામાં આવે – હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે સમાન મુદ્દા પર સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્દેશોના સંદર્ભમાં નોકરીદાતા સંગઠન બંધ ન થાય ત્યાં સુધી કર્મચારીને પગાર ચૂકવવા માટેના સિંગલ જજના આદેશને ઉલટાવીને ભૂલ કરી -- ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦--કલમ ૧૨.

ભારતનું બંધારણ, કલમ ૨૨૬:

હાઈકોર્ટનું રિટ અધિકારક્ષેત્ર – ઠેરપવેલ કે:તેને વિસ્તૃત કરી શકાતું નથી – જો તેના માટે કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ ઉદ્ભવે છે, તો કર્મચારીને યોગ્ય ફોરમ સમક્ષ તેની ફરિયાદો રજૂ કરવાની છૂટ રહેશે.

અપીલકર્તા, બિહાર રાજ્ય સહકારી માર્કેટિંગ યુનિયન લિમિટેડ (બીઆઈએસસીઓએમએચુએન) ના કર્મચારીને જાન્યુઆરી, ૧૯૯૬થી તેમનો પગાર ચૂકવવામાં આવ્યો ન હતો. તેમણે પટના હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી. હાઈકોર્ટના એકલ ન્યાયાધીશે ૨૭/૦૯/૨૦૦૦ ના આદેશ દ્વારા એમ્પ્લોયરને અપીલકર્તાને પગાર ચૂકવવા માટે નિર્દેશ આપ્યો હતો. વ્યથિત થઈને, નોકરીદાતાએ તેની સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ દાખલ કરી, જેને

હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે સિંગલ જજના આદેશને ઉલટાવીને મંજૂરી આપી.
તેથી વર્તમાન અપીલ.

અપીલને મંજૂરી આપતા અદાલતે

ઠેરવવેલ કે:૧.૧ અપીલકર્તા-કર્મચારીનો પગાર મેળવવાનો કાનૂની અધિકાર વિવાદિત નથી. જે હુકમ સરળતાથી અમલમાં ન આવી શકે તે કાનૂની અધિકારની ઘોષણાથી અલગ અને અલગ છે. રિટ જારી કરતી વખતે, કોર્ટને એ વાતની ચિંતા નથી કે બી.આઈ.એસ.સી.ઓ.એમ.એ.યુ.એન, જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમ અને બિહાર રાજ્ય વચ્ચે તેમની સંબંધિત જવાબદારી અંગે કોઈ આંતરવિવાદ છે કે કેમ.[૨૮૪-૭]

૧.૨ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના સિંગલ જજનું અવલોકન સંપૂર્ણપણે સાચા હતા કે જો કોઈ રાજ્ય ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૨ ના અર્થમાં તેની બંધારણીય જવાબદારીઓનું પાલન કરવાની સ્થિતિમાં ન હોય, તો તેણે તે વતી યોગ્ય પગલાં લેવાનો માર્ગ શોધવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે, અપીલકર્તાને પગાર મેળવવાના તેના કાનૂની અધિકારથી વંચિત રાખવામાં આવી શકે છે.[૨૮૪-એચ; ૨૮૫-એ]

કપિલા હિંગોરાની વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, [૨૦૦૩] ૬ એસસીસી ૧, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૧.૩ રિટ પિટિશનનો વ્યાપ વધારી શકાયો ન હતો.જો તેના માટે કોઈ કાર્યવાહીનું કારણ ઊભું થાય, તો સંબંધિત કર્મચારીઓ માટે યોગ્ય મંચ સમક્ષ તેમની ફરિયાદો રજૂ કરવાની છૂટ રહેશે. ઉપરોક્ત કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચનો ચુકાદો સંપૂર્ણપણે બિનટકાઉ છે, તેથી તેને રદ કરવામાં આવે છે.[૨૮૫-૬]

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર ૭૬૫૯/૨૦૦૨.

એલ. પી. એ. નંબર ૪૦૧/૨૦૦૧ માં પટણા ખાતેની હાઈકોર્ટના ૧૯/૦૭/૨૦૦૧ ના ચુકાદા અને અંતિમ આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે સુનીલ કુમાર, અનિતા કાનૂનગો અને હિમાંશુ શેખર.

પ્રતિવાદીઓ તરફથી દિનેશ દ્વિવેદી, કૈલાશ વાસદેવ, એસ. કે. સિંહા, રિતુ રાસ બિસ્વાસ, ગોપાલ સિંહ અને બી. બી. સિંહ (એન. પી.).

અદાલતનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

જસ્ટિસ એસ. બી. સિન્હા.અહીં અપીલકર્તા બિહાર રાજ્ય સહકારી માર્કેટિંગ યુનિયન લિમિટેડ (ટૂંકમાં "બીઆઈએસસીઓએમએચુએન") નો કર્મચારી છે.જાન્યુઆરી, ૧૯૯૬થી તેમને પગાર આપવામાં આવ્યો ન હતો.તેમણે પટના હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી. પગાર મેળવવાના તેમના કાનૂની અધિકાર અથવા તેના જથ્થાને લઈને કોઈ વિવાદ ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. ઉપરોક્ત આધાર પર, હાઈકોર્ટના એક વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે અહીં અપીલકર્તાને પગારની ચુકવણીનો નિર્દેશ આપતી વખતે ૨૭/૦૯/૨૦૦૦ તારીખના આદેશ દ્વારા અવલોકન કર્યું:

"આ અદાલત અહીં એ નોંધવા માટે મજબૂર છે કે પ્રતિવાદીઓ ઓક્ટોબર, ૧૯૯૫ થી કર્મચારીઓને પગાર પણ ચૂકવવાની સ્થિતિમાં નથી, આવી સંસ્થા/સંગઠન અસ્તિત્વમાં ન હોવી જોઈએ. "મારા મતે, ૧૯૯૭ (૧) પી. એલ. જે. આર. ૬૬૪ માં નોંધાયેલા *મણિકાંત પાઠક અને અન્ય વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્યના* કેસમાં આ કોર્ટના પૂર્ણ બેંચના નિર્ણયના પ્રકાશમાં આવી બધી સંસ્થાઓ/સંગઠનોને તાત્કાલિક બંધ કરી દેવી જોઈએ.

જોકે, પ્રતિ-સોગંદનામામાં, એવું પણ સૂચવવામાં આવ્યું નથી કે અત્યાર સુધી આવું કોઈ પગલું લેવામાં આવ્યું છે.તદનુસાર, આ રિટ અરજી સંસ્થાના વડા, એટલે કે વહીવટકર્તા દ્વારા તેમના ખિસ્સામાંથી અરજદારને તેમના બધા બાકી લેણાં આ હુકમની જાણ થયાની તારીખથી બે અઠવાડિયાની અંદર રૂ. ૨૦૦૦/- ની કિંમતે ચૂકવવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે, નહીં તો તેઓ આદેશનું પાલન ન થાય ત્યાં સુધી તેમનો પગાર અને અન્ય ભથ્થાં ઉપાડી શકશે નહીં.

બીઆઈએસસીઓએમએયુએનએ તેની સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું. હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ૧૯/૦૭/૨૦૦૧ તારીખના આદેશ દ્વારા વિદ્વાન સિંગલ જજના ઉપરોક્ત ચુકાદા અને આદેશને રદ કર્યો:

"બીઆઈએસસીઓએમએયુએન ખોટમાં ચાલી રહ્યું છે.તેની પાસે રોજિંદા ખર્ચને પહોંચી વળવા માટે પણ ભંડોળ નથી અને તેના કર્મચારીઓને પગાર ચૂકવવામાં આવતો નથી.વહીવટકર્તાની પણ અંશકાલિક ધોરણે નિમણૂક કરવામાં આવી છે.રાજ્ય સરકાર આ સોસાયટીને બંધ કરવા માટે જરૂરી પગલાં લેશે કે નહીં તે તેમણે

નક્કી કરવાનું છે અને તે આધાર પર પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને પગાર ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપી શકાતો નથી કારણ કે તે સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે બીઆઈએસસીઓએમએયુએન ને કોઈ ભંડોળ ઉપલબ્ધ નથી. તેથી, કોઈ નિર્ણયક રિટ જારી કરી શકાતી નથી અને આમ, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા વહીવટકર્તાને પગાર અને ખર્ચ ચૂકવવા માટે જારી કરાયેલ નિર્દેશ રદ કરવામાં આવે છે. જો કે, તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે જ્યારે અને જ્યારે ભંડોળ ઉપલબ્ધ થશે, ત્યારે અન્ય કર્મચારીઓ સાથે પ્રતિવાદીનો પગાર ચૂકવવામાં આવશે.

આમ, અપીલકર્તા આપણી સામે છે.

અમે ડિવિઝન બેન્ચના અભિગમની પ્રશંસા કરતા નથી. એક નાગરિક રાહત મેળવવા માટે હાઈકોર્ટનો દરવાજો ખખડાવે છે, જેનો તે હકદાર છે. આ કિસ્સામાં, અપીલકર્તાનો પગાર મેળવવાનો કાનૂની અધિકાર વિવાદિત નથી. જે આદેશનો સરળતાથી અમલ ન થઈ શકે તે કાનૂની અધિકારની ઘોષણાથી અલગ અને અલગ છે. રિટ જારી કરતી વખતે, કોર્ટને એ વાતની ચિંતા નથી કે બી.આઈ.એસ.સી.ઓ.એમ.એ.યુ.એન. અને બિહાર રાજ્ય વચ્ચે તેમની સંબંધિત જવાબદારી અંગે કોઈ આંતર-વિવાદ છે કે નહીં.

અમારા મતે, વિદ્વાન સિંગલ જજ સંપૂર્ણપણે સાચા હતા કે જો કોઈ રાજ્ય ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ-૧૨ ના અર્થમાં તેની બંધારણીય જવાબદારીઓનું પાલન કરવાની સ્થિતિમાં ન હોય, તો તેણે તે વતી યોગ્ય પગલાં લેવાનો માર્ગ શોધવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ, પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે અપીલકર્તાને પગાર મેળવવાના તેના કાનૂની અધિકારથી વંચિત રાખવામાં આવ્યા હોત.

જોકે, એવું લાગે છે કે, ૨૯/૦૪/૨૦૦૨ ના રોજના આદેશ દ્વારા, આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે બિહાર રાજ્યને બીઆઈએસસીઓએમએયુએન ના કર્મચારીઓને એક વર્ષનો પગાર ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

જોકે, રાજ્ય બીઆઈએસસીઓએમએયુએનના કર્મચારીઓને પગાર ચૂકવવાના તેના અધિકારને નકારે છે અને તેનો વિરોધ કરે છે.

શ્રી સુનીલ કુમાર વિનંતી કરે છે કે આ અદાલત બિહાર રાજ્યને બીઆઈએસસીઓએમએયુએનના તમામ કર્મચારીઓને પગાર ચૂકવવા માટે યોગ્ય નિર્દેશો જારી કરે. આપણે એકથી વધુ કારણોસર આવી પ્રાર્થના સ્વીકારી

શકતા નથી.પ્રથમ, કારણ કે તે એવો કેસ નથી કે જ્યાં આ અદાલત પાસે આવા સામાન્ય નિર્દેશ જારી કરવા માટે જરૂરી સામગ્રી હોય.બીજું, કપિલા હિંગોરાની વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય (૨૦૦૩) ૬ એસ. સી. સી. ૧ માં આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાને આકર્ષિત કરવા માટે બીઆઈએસસીઓએમએયુએન ના કર્મચારીઓ દ્વારા કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી.

આ પરિસ્થિતિમાં, અમે રિટ પિટિશનનો વ્યાપ વધારવાનો ઇરાદો ધરાવતા નથી. જો તેના માટે કોઈ કાર્યવાહીનું કારણ ઊભું થાય, તો સંબંધિત કર્મચારીઓ માટે યોગ્ય મંચ સમક્ષ તેમની ફરિયાદો રજૂ કરવાની છૂટ રહેશે. જો કે, ઉપરોક્ત કારણોસર અમારો અભિપ્રાય છે કે હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદા સંપૂર્ણપણે બિનટકાઉ છે.તે મુજબ તેને અલગ રાખવામાં આવે છે. અપીલની મંજૂરી છે.પ્રતિવાદી નં. ૨ પણ આ અપીલનો ખર્ચ ઉઠાવશે. વકીલની ફી રૂ. ૫૦૦૦/- નક્કી કરવામાં આવી હતી.

એસકેએસ

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.